

אור ההליכות

לקי

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש סיון התשע"ב
גליון מס' 55

חג מתן או קבלת תורה? מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

האדם רק ללמוד תורה יומם ולילה וה' יעזור ויזמן פרנסתו, אך הרבה עשו כמותו ולא עלתה בידם כי לא ראו בכך דרך מציאות ריאלית והעדיפו בשיטה מאוזנת שיש בה הרמוניה. אולם רשב"י הוא זה שחזר ואמר כי לכל הפחות יש לקבוע זמן בערב ובשחר לקבלת מנה רוחנית – מערכת חיסונית מפני קנאה שנאה ותחרות, כשם שהינך לא מחסיר מסעודת הגוף בשחר ובערב.

בימים בהם הייתי מגיע לניו-יורק ורואה את פסל החירות, הייתי אומר לחברי וידידי האמריקאים: תראו במה תפארתכם, אני מזלזל בפסל החירות, אך אתם נותנים כבוד לפסל החירות שהוא סמל למתן זכויות האדם בארצות הברית, ומה עם הכבוד לתורתנו תורת ישראל שקדמה לארה"ב באלפי שנים והביאה חירות לבני אדם פי כמה וכמה יותר ובפירוט, לכן עלינו בודאי לחלוק לה כבוד על אחת כמה וכמה. ומשום כך רב יוסף אחד מחכמי ישראל שהיה בעל ידע עצום ובד בבד היה מקורב ובא בחצר השלטון בערב שבועות הוא לא יצא והיה בהשראת שמחה גדולה בחג זה, וזאת כי היה אומר: "אילולי האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא", כי כל המייחד אותי זה התורה שבי והיא השמחה שלי. ואכן בתחילת הקציר מביאים קציר שעורים ורק ביום החמישים מקציר חיטים, כי השעורה מאכל בהמה, והחיטה מאכל אדם, ואדם ללא תורה וערכים מחייבים "נמשל כבהמות נדמו" שמאכלם מאכל שעורים, ורק עם קבלת התורה ערכים מחייבים, ביום החמישים ראוי הוא להיות אדם במאכלו. כך גם נתקיים בנו "היום נהיית לעם", לא עם על בסיס הסטורי גרידא, כי אם בקבלת התורה במהלך ימי חיינו "אין אומתנו אומה אלא בתורתה".

ולילה" "כי היא חייך ואורך ימך". התורה היא חיים, היא הנותנת לאדם את אופן ההתנהלות בחיים, ובכך האדם מתקדש ונהיה מופת לאחרים. רצונה של התורה שכל העם יתרומם לדפוסי חיים ערכיים ויהיה מופת של "ממלכת כהנים וגוי קדוש". ומשום כך אסור שאנו נתייחד עם מתן תורה כטקס בלבד.

אמנם התורה אכן מלווה אותנו בכל דור ודור, במדבר, בכניסתנו לארץ ובכיבושה, בבנייה, בגלות בית ראשון - בבבל ובאשור, ובבית שני, ואף בגלות בית שני, ובשיבת ציון. ונכון כי אנו רואים ונתקלים היום עדיין בגילויים מאוד חולניים בחברה היהודית, באלימות נוראה, ובתרבות פורקן חושים (תרבות 'אכול ושתה כי מחר נמות') המביאה לידי תרבות מתירנית, כך שהדבר מוכיח כי עדיין התורה איננה במרכז החיים שלנו, כי יש מבני האדם הלוקחים אותה ברב או במעט או בכלל לא, ולדידם היא לא המרכז. אולם שאיפתנו כי כולם יוקירו ויעריכו ויעמידו במרכז החיים. מסורת יפה נשתמרה ע"י בני תימן כי בזמן שאדם פוגש את חבריו הלומדים תורה אומר להם: 'חייכם לפניכם', כי התורה היא חיים. והם משיבים: 'כי היא חייך ואורך ימך'. כך יהודי מתייחס אל ספר הספרים, התורה. נכון להיום רבים מבינים כי יש לעשות חיים, יש קוקה קולה יש טעם החיים, חיים של פרסומות בלבד, אבל המהות החיים האמיתית זה האדם הלומד תורה.

מפורסמת שיטת רשב"י כי על

חג השבועות כחג מתן תורה לא נזכר בתורה שבכתב אף לא בשורה אחת לחלוטין, כי אם בשם חג השבועות ע"ש ספירת הימים והשבועות, או בשם חג הקציר ע"ש תקופת הקציר, או בשם חג הביכורים ע"ש הבאת ביכורי קציר החיטה. אולם חכמי ישראל, אנשי כנסת הגדולה, קבלה ומסורת בידם מדור כי מעמד הר סיני היה בתאריך זה (ו' סיון) מיתגו זאת בסדר התפילה כבר בבית שני בשם 'זמן מתן תורתנו'. ברור שהשואל ישאל למה התורה שבכתב העלימה עין מכך שזהו זמן מתן תורתנו בפרט שראו חז"ל בתלמוד ובמדרשים להבליט זאת בשם מתן תורה ופחות ממה שהדגישה תורה כחג הביכורים וחג השבועות.

בשאלה כבדה זו עסקו בה הרבה מגדולי המפרשים והוגי הדעות בישראל והשיבו תשובות שונות. אנו נסתפק בתשובה אחת מתוך שלל התשובות. אילו התורה היתה מציינת שזהו 'זמן מתן תורתנו' היינו באים לכלל טעות שאנו חוגגים כחג הודיה על כך שה' נתן לנו בעבר את התורה ובכך יצאנו ידי חובה כי התיחדנו עם העבר. אולם התורה איננה מעוניינת שהקשר איתה יהיה טקסי והיסטורי בלבד, אלא שהקשר איתה יהא מהותי, מתמיד, עדי עד. כי אין זו תורה כאחת מהתורות, אלא תורה שהיא אורה המאירה את הדרך. תורה הנותנת לבני אדם את ההנחיות היאך להתנהג על כל צעד מצעדיו. וכשאדם מתנהג כמי שנברא בצלם ה', או כשמשפחה מתנהגת בקדושה ובטהרה, או כשקהילה מתנהגת עם ערכים, אזי יש לאומה חיים עם תכנים ועם ייחוד וייעוד וזהו בבחינת מעמד הר סיני. כלומר, קבלת התורה איננה רק עבר היסטורי מפואר לפני קרוב לארבעת אלפים שנה, אלא קבלת התורה של "והייתם לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". אינני נותן תורה אומר הקב"ה, כמוצג במוזיאון אלא "והגית בה יומם

- המרכז העולמי למשפט התורה
- בית מדרש לדיני ממונות
- מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם
- מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל
- שיעורי תורה לתלמוד תורה וכולל אברכים
- שבתות עיון וירחי כלה
- מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו
- קרנות מחקר עידוד וחסד
- ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרו של אבינו היקר מו"ר עזרי ב"ר יחיא גיאת נע"ג סופר סתם שוחט ובודק מרביץ תורה ברבים נדבת המשפחה

לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

לק"י יב טבת תשל"ו

כבוד הרב יהודה רענן-ריעאני ה"ו
כתב וכתב
לשאלותיך
א. נכון הדבר וכשר בעיני אלהים ואדם שתימיני יתפלל במבטא התימיני הצח.
אבל כשהוא בין שאר עדות יכול לענות אחריהם קדיש וקדושה, לא תהא עלגותם גרועה מלשון ושפה אחרת, והרי

תפלה נאמרת בכל לשון. ב. בענין העמידה ב"ויכולו" הרמב"ם לא כתבה ולא רמזה בשום מקום בחבוריו, אך המנהיג כתב שהעידו בשם הרמב"ם לעמוד בויכולו, ובתימן אותם שהיו נוהגים לעמוד עמדו כל הקדושים ונשים לא נהגו לעמוד כלל משום דלאו בנות עדות נינהו. וסבי לא נהג לעמוד כלל והרבה לא נהגו לעמוד, וכן בכל התכלאלים אין שום זכר לעמידה.
ורשאי לומר ויכולו ע"פ [על פה] כיון שאינו אומרה בטעמיה דומיא דק"ש ושירת הים וכדומה. ג. צעירות תמינות שלמדו במסודותיהם יכולות

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות, מאת מו"ר הגאון ר' יוסף קאפח זצ"ל
מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930
או בדוא"ל: orhalichot@gmail.com

הרב יחיאל עטרי יצ"ו

כנגדו לבטל האיסור, אף שפעמים ייתכן שיש פישושים. ודבש זה מתירים רק למי שנזקק מבחינה רפואית.
לתשומת לב: שנה זו היא שנה ד' לשמיטה. וכל הירקות מראש השנה תשע"ב מפרישים מהם מעשר שני ומחללים את המעשר שני בשווה פרוטה בפרי או סוכר וכי"ב.
פירות הקיץ שעתה משווקים, שחנטו בשנה זו בט"ו בשבט תשע"ב חייבים במעשר שני כנ"ל. אולם כל הפירות שחנטו שנה ששברה ט"ו בשבט תשע"א ועדיין הם קיימים בשווקים, חייבים במעשר עני כגון פרי הדר, תפוחי עץ, אבוקדו ויאכלו ענוים וישבעו... דבש וחלב תחת לשונך...

ד"ר ירון סרי יצ"ו

רס"ם. ההסבר לכך הוא שמדובר בעניין שנחקק והותר את רישונו לדורות עד שנעשה מחייב - ומכאן נגזר השם העברי 'רס"ם' מן הערבית: 'רסמי'.
משפט - רס"ג תרגם דרך קבע את 'משפט' בכל מקום במקרא - 'רס"ג' (ובלשון רבים: 'אחפאס'): 'כי פלא ממך דבר למשפט' (דברים יז ח), 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם' (שמות כא א), 'משפטיה' אמת צדקו ויחידו' (תהלים יט י). בדומה להוראת השם 'משפט' בעברית כך גם בערבית משמעה החוק הכתוב או עשיית הדין ממש ואף גזר הדין. מכאן נגזר שם השופט בערבית - 'חפאס' ומקום המשפט או בית המשפט - 'מחפמה'.
עדות - תרגום הגאון לעדות' בכל מקום 'שואה' (צורת הרבים של 'שאהד'): 'כי-ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' (דברים ו ט), 'שמור תשמרון את-מצות ה' אל-היכם ועדיתו חקיו אשר צנן' (דברים ו יז). 'שאהד' פירושו עד, אך גם עדות או ראיה ולפיכך נראה שרס"ג פירש את 'עדות' - עדויות.
עדות - את 'עדות' נהג רס"ג לתרגם - 'שאהדה': 'עדות ה' נאמנה מחפמית פתי' (תהלים יט ח), 'ויקם עדות ביעקב' (שם עח ה). פירוש המילה 'שאהדה' הוא פעולת העד. בערבית המודרנית הוראתה גם תעודה, רוצה לומר, שיש בה כדי להעיד על תכונה, מעשה או הישג מסוים של בעליה. וכך תרגם הגאון את 'תעודה' שזכרה בדברי הנביא ישעיה: 'צור תעודה תתום תורה בלמדך' (ישעיה ח טו) - 'שאהדה' מלשון עדות.
פקודים - 'פקודים' שבמקרא תורגמו 'פראיץ' (צורת הרבים של 'פריצה'): 'אתה צויתיה פקודין לשמר מאד' (תהלים קיט ד), 'בפקודיך אשיחה ואביטה ארחתך' (שם טו) ועוד. בערבית מציין המונח 'פריצה' מצווה קוראנית, כגון: תפילה או עליה לרגל, ובהשאלה כל חובה דתית.
אחתום במילותיו של בעל האזהרות, רבי שלמה אבן גבירול, המשורר הנודע:
אלה מצוותי, ואלה חקתי ואלה תורותי, תמימים וישרים תחיינה מהיר, ותספינה יהיר והמהיר מזהיר, כזהר המאורים ולזהר יקרב, בשמרם עקב רב ובאור הנערב, ישרים מכתירים.

כשרות דבש הדבורים ודבש מלכות

כל עוד אין התערבות של המגדלים אם בחימומו, או בהוספת כל מיני... וכמובן גורמי הכשרות דואגים גם שלא יעבדו בשבת ברדייה בדבש ובשאר המלאכות. כמובן יש צורך לקנות דבש עם חותמת כשרות של רבנות מקומית.
לעומת זה דבש המלכות הוא דבש טמא ואסור לאכלו, משום שהוא מתוך גופה של "המלכה", ומשום כך חל עליו הכלל "היוצא מן הטמא - טמא". אולם באמת דבש המלכות אינו ניתן לאכילה משום שהוא מר ואף רעיל, אלא שמעריבים אותו עם דבש דבורים באחוזים משמעים עפ"י דרישות המשווקים והצרכנים. דבש זה המעורב נקרא "דבש מלכות". בד"כ גורמי הכשרות אינם נותנים כשרות לתערובת זו: א. כי אין מבטלים איסור לכתחילה. ב. אין שישים

דבש הדבורים עיקרו מפרחים שהדבורים מוצצות את הצוף שבפרחים ושואבות את הצוף בתוך שקית מיוחדת הנקראת "זפק הדבש", הנמצא בתוך גופה. אולם לא בתוך קיבתה. משום כך לא חל הכלל על הדבש "היוצא מן הטמא - טמא". השקית של הדבש מיוצאת כמחשן זמני מעת כניסת הצוף והופך לסוכר ובסופו של תהליך בתוך השקית מתפרק לדבש, עד שהדבורה מגיעה לכוורת, מוציאה את הדבש לתוך כוורת הדבורים. הדבורים סוגרים על הדבש בדונג כדי שישמר להם כמזון לתקופת החורף כשאינם פרחים. וזה בעצם המזון של הדבורים, בבחינת "אגרה בקיץ מזונה" (כנראה הדבורים אוהבים דבש).
בד"כ אין בעיה כשרותית מיוחדת בדבש הדבורים

'תורות', 'חוקים' ו'משפטים' בתפסיר רס"ג

תג מתן תורה החל בחודש סיוון הוא הזדמנות לבאר את אופני תרגומו של רס"ג למונחים שונים הקשורים לתורה:
תורה - רס"ג מתרגם את המילה "תורה" בארבע צורות שונות: תוריה, שריעה, דלאלה, פקה.
1. **תוריה (קרא: תוראה!)**: מדובר בכתיב קדום מאוד שבצורת הכתיב מופיעה האות יו"ד, אולם בצורת הקרי היא נהיית כאל"ף ארוכה. שמעתי לא אחת רבים מבני עדתנו שקוראים אותה בטעות תוריה! אגב, תופעה דומה של קרי וכתיב קיימת גם במילים צלוח (קרא: צלחה - ולא צלחה!), דהיינו תפילה, או חיה (קרא: חיהא - ולא חיהא!), שפירושה: חיים. המדקדקים הערבים ידעו ש'תוריה' היא מילה עברית ולא ערבית, ואף על פי כן היו שניסו לפרש אותה כאילו הייתה ערבית: יש אומרים שהיא נגזרה מחציבת האש והצתתה, רוצה לומר, התורה היא אור המגרש את החושך. ויש אומרים שעניינה הסתר על שום שרובה של התורה רמזים. רס"ג נוהג לתרגם את המילה "תורה" - 'תוריה' בכל מקום במקרא שבו מדובר בתורה כספר המקודש הידוע שחורר בסיני לעם ישראל: "תורה צוה-לנו משה" (דברים לג ד), "כי מציון תצא תורה" (ישעיה ב ג), "תורת ה' תמימה משיתב נפש" (תהלים יט ח), "מלכה ושיקה בגוים אין תורה" (איכה ב ט).
2. **שריעה**: כיום הוראת המילה 'שריעה' היא החוק הדתי או ההלכה המוסלמית. במילונות הערבית הקדומה פירוש המילה 'שריעה' הוא המקום שממנו יורדים אל מכווה המים כדי לשתות, ובהשאלה כך נקרא החוק הדתי (ההלכה) באסלאם מפני שרובה של תורה כפי שפונים אל המים בעת צמא. רס"ג מתרגם את "תורה" - 'שריעה' בכל מקום שבו מפורטים דינים או מצוות ספציפיות, כגון: "תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוככם" (שמות יב מט) - ונגזר לדיני קרבן הפסח, "וזאת תורת העולה" (ויקרא ו א), "וזאת תורת המנחה" (שם ז), "וזאת תורת החטאת" (שם יז), "וזאת תורת האשם" (שם יח). וכן בפירושו למשלי כט יח: "ישמר תורה אשרה" שם מסביר רס"ג: 'אשרי השומר את התורות (שראיע) אשר נתנו על ידי הנביאים, כגון: השבת, המועד, הצום, הסתרה ודיני הירושה'. יצוין כי כך גם תרגם הגאון את 'פקודי ה' ש'שרים משמתי-לב' (תהלים יט ח) - 'שראיע' (צורת הריבוי של

'שריעה').
3. **דלאלה**: משמעה הוראה ומשום כך נגזר שמו של מורה הדרך או המדריך - 'דליל'. מכאן יובן שם חיבורו הפילוסופי של הנשר הגדול 'דלאלת אלחאירין' - מורה הנבוכים. את ה"תורה" שזכרה בדברי הנביא ישעיה "צור תעודה תתום תורה בלמדך" (ישעיה ח טו) תרגם רס"ג 'דלאלה', כלומר, שמוך את העדות והתום את ההוראה לתלמידים. וכן תרגם את "התורת" שבסוף התוכחה: "אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בהר סיני ביד-משה" (ויקרא כו מו) - 'דלאלי' (צורת הרבים של 'דלאלה'), שהרי כידוע בסיני נהנה רק תורה אחת ומשום כך תרגמה כאן במשמעות הוראת.
4. **פקה**: היא ההלכה המוסלמית, ובהשאלה - חוק או משפט. את ה"תורה" שבפסוק הידוע בישיעה מב כא: "ה' הפץ למען צדקו יגדיל תורה ויגדיר" תרגם רס"ג - 'פקה' (דהיינו, ה' רוצה, למען עשותו צדק, ומשום כך הגדיל והקרה לו את ההלכות או הדינים.
מצנה - את מצוות התורה נהג רס"ג לתרגם: 'ציה' (ובלשון רבים: 'צאיה'). יצוין כי בערבית מצויות מילים אחרות שהוראתן ציווי, ברם הגאון בחר לתרגם דווקא במילה שיש בה דמיון מבחינת הצליל למקור העברי, אף על פי שמדובר בשני שורשים שונים - "מצנה" (שורש צ.ו.י) לעומת 'ציה' (שורש ו.צ.י)! הוראת המילה 'ציה' בערבית היא צו או פקודה וגם צוואה. בכל מקום שזכרת במקרא אחת מתרגם מצוות התורה תרגמה רס"ג בעקבות - 'ציה': 'כי המצנה הזאת אשר אנו מצוין היום' (דברים ל יא), 'אלה המצוות אשר צוה ה' את-משה אל-בני ישראל בהר סיני' (ויקרא כז לד), 'ואם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל-המצוות האלה' (שם כז יז) ועוד.
חוק או חוקה - כל 'חוק' או 'חוקה' שבמקרא תרגם הגאון רס"ם (ובלשון רבים: 'רסום'): 'כל-זכר בבני אהרן יאכלנו חק-עולם לדורותיכם מאשי ה' (ויקרא ו יא), 'בשומם לחם חקו ומים לא יעברו-פיו בחוקו מוסדי ארץ' (משלי ח כט), 'הקלה חקה אחת לכם' (במדבר טו טו), 'הידעת חקות שמים' (איוב לח לג) השם 'רסום' בערבית נגזר מרישום והוראות רבות לו: שרטוט, ציור או תרשים כלשהו, אך גם הוראות כתובות, כגון: פקודה ואפילו כללי טקס ואפילו מנהג כלשהו עשוי להיקרא

הרב ד"ר חננאל סרי יצ"ו

שתפנה מקום לרוחניות וערכים בצורה מחייבת וקבועה. ניתן להמשיל את האדם חסר המצוות למחשב החסר תוכנת הגנה מווירוסים. ללא ספק מחשב כזה ייפגע מוירוס כלשהו ולא יתאפשר לו לפעול כראוי. הוירוס מעסיק את המחשב בפעולות סרק ומוריד את יכולת העשייה שלו בדברים החשובים באמת. כך גם התאוות מעסיקות וגונבות את זמנו והונו של האדם וללא מצוות שידריכו אותו כיצד להנצל וממה להתרחק לא ישאר לו זמן משמעותי כדי לנצל את ימי חייו בעולם הזה לדברי ערך איכותיים.

אוניברסאלי שבו מצויים גם שאר העמים, שהרי אין הבדל מהותי בינם לבינינו ובמישור התיאולוגי יכולים הם ללמוד מאיתנו ואולי אף להגיע בכוחות עצמם להישגים גדולים. אולם נראה יותר שבדרכו של הרמב"ם ריחוקו של הגוי מהאמת אינו קטן יותר, רק סיבותיו הן אחרות, לעומת זאת גורמי הריחוק (אורחות החיים השונות) הם כל כך מלאי עוצמה שבמציאות לא מוצאים גוים שקרובים למעלת נבואה, ולכן חז"ל לא התייחסו אליהם כבעלי רגישות והבנה בנושאים מעמיקים. גוי מצוי מן הסתם רודף תאוות הוא, שכן קשה לעמוד מולן ולא להסחף כשאינו נבמצא לגל הצלה ועוגן בטוח (לכן ההלכה מדריכה לזהירות וחדש שמא יבואו לזנות ושפיכות דמים).

מצד שני גישתו של הרמב"ם נמצאת מחמירה מאוד עם אותם אנשים שנולדו כיהודים אולם אינם גדלים כיהודים. עם כל ייחוסם רק מעט השפעה עקיפה יצרה אצלם מורשת כלשהי אולם גם הם כבני עמים אחרים טועים ותועים אחרי תאוות הגוף, מתמכרים להן ובכך מתרחקים מהיכולת לעסוק בצורה איכותית בעולם הרוח והערכים. עיסוקם בערכים נגוע ומשועבד מסינוורם של תאוות החומר. רק חיי תורה ומצוות יכולים לשמר אצל האדם ערכי אמת וצורת חיים

מה בין גוי לישראל?

לדעת ר' יהודה הלוי יכולת הנבואה הינה מיכולותיו הייחודיות של האדם היהודי בניגוד לשאר העמים (כוזרי א, צה). לדעתו, כשם שיש מעלה לצומח על הדומם, ויש מעלה לחי על הצומח, יש גם מעלה לאדם המדבר על שאר החיות, ויש מעלה לישראל על שאר בני האדם. אמנם מעלה זו אינה מעניקה הטבות אלא אחריות וחובות יתר בעולם אולם יש בה בהחלט מעלה יתרה. הרמב"ם לעומת זאת סבור שאין בין אדם מישראל לאדם משאר האומות הבדל פנימי מהותי. מבחינה עקרונית אין מניעה שגם גוי יתנבא (ראה הל' יסודי התורה טא), ההבדל נעוץ רק בעובדה שניתנה לעם ישראל תורת ה', כלי החמדה שלו (אבות ג,יז).

השלכות נתינת התורה לישראל מרחיקות לכת, הן משפיעות על כל מורשת הדורות שמלווה כל אחד מישראל גם אם התרחק מקיום מצוות. כך אנחנו מוצאים שחשיבות הלימוד וההשכלה, עשיית חסד ודאגה לחלש מושרשים בצורה עמוקה גם אצל יהודים שהתרחקו מעולם המצוות.

במבט פשוטי נדמה שגישת הרמב"ם צמצמה את ייחודה של היהדות והרמב"ם פתח את משנתו לקהל

הרב אבשלום עדן יצ"ו

ארבעה נכנסו לפרדס

מסתפק במה "שהמציא לו הזמן", הנאות החיים אינן המטרות, והפניית המחשבה היא לדעת את ה'. הגיבור הכובש את יצרו מתכוון לתקן מדותיו שהם הדרכים המובילים לידיעת ה'. ומסיים בן זומא את המשנה בהגדרה "איזהו מכובד המכבד את הבריות". לא תמיד עמדו לו לאדם התכונות שנאמרו לעיל כדי שיכבדו אותו בני אדם, ועל מנת שבני אדם ינהגו כבוד זה בזה, צריך להכיר את מהות האדם כפי שנאמר עליו "כי בצלם אלוקים...עשה את האדם" באמצעות הכבוד, מגיע אדם להבנת מהותו של האדם "כי מכבדי אכבד", מי שמכבד מעשי ידי, ראוי לכבוד.

בן זומא אומר: "איזהו חכם? הלומד מכל אדם", "איזהו גיבור? הכובש את יצרו", "איזהו עשיר? השמח בחלקו".

מה פירושה של השאלה איזהו חכם, איזהו גבור, איזהו עשיר? הברטנורא אומר איזהו חכם הכוונה שראוי שיתלל בחכמתו, וזה מורו, מה פתאום שיתהלל, "אל יתהלל חכם בחכמתו". נאמר, משמת בן זומא, בטלו הדרשנין, וצריכים להבין מה משמעות דרשן. כשאדם דורש איזה פסוק, הרי הוא צריך להוציא מן המדרש את ההלכה שיש במשמעותו, "אל יתהלל חכם בחכמתו כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי", וכן בכל ההגדרות הבאות אחריה, בן זומא טוען שבני אדם טועים בהבנת המושגים חכם, עשיר, גבור וכו' היות והרקע המילולי מדבר לכאורה על עושר ביחס לסביבה העניה.

חכם: נתפס כמי שידוע הכל. גבור: נחשב כגבור רק ביחס לחלש וכל זאת הבל אמיתי היות ומושגים אלה הם בעלי משמעות רק כשהיחס שלהם הוא למהות ותכלית האדם בעולם הזה "השכל וידוע אותי". והחכם אומר לא הרגשתי בושה שלמדתי מן הקטנים היות והמטרה הייתה ידיעת ה'. העשיר השמח בחלקו

מנהג לקרוא את פרקי אבות בין פסח לעצרת במשך השבתות, חמש פרקי אבות והפרק האחרון של הברייתות המדבר בעניין הדרכים לקניין התורה.

נתעכב על המשנה בתחילת פרק ד', בן זומא אומר...וננסה להכיר את האומר, "ארבעה נכנסו לפרדס" - ת"ר ארבעה נכנסו לפרדס ואלו הם: בן עזאי, בן זומא, אחר ור' עקיבא. אמר להם ר' עקיבא, כשאתם מגיעים אצל אבני שיש טהור, אל תאמרו מים מים, זא זהרו שלא תעברו את הגבול, משום שנאמר: "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני" לא תמיד המראה החיצוני מוכיח על התוכן הפנימי, בן עזאי הציץ ומת ועליו נאמר: "יקר בעיני ה' המותה לחסידיו". בן זומא הציץ ונפגע. אחר יצא לתרבות רעה. ר' עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום. ננסה לעמוד על קורותיו של כל אחד מהם. מעניין שלושתם לא נקראו רבי למרות גדלותם בתורה. המשנה באבות היא איננה משפט בלבד, הוא גילוי מהותו של כל אומר. נאמר בתלמוד: שלשה תלמידי חכמים-הרואה בן עזאי בחלום יצפה לחסידות, הרואה בן זומא יצפה לחכמה, אחר-ידיאג מן הפורענות. גם החלום עצמו עובר את התהליך הנפשי של אותם שנכנסו לפרדס, צריך להיזהר מן המראה.

לזכרו של אבי ר' חיים בן ישועה עמר הלוי נע"ג תנצב"ה

הודעה לבעלי לוח שנה תשע"ב

של הליכות עם ישראל

קרתה שגיאת דפוס בחודשי השנה הלוועיים מחודש אייר תשע"ב.

להלן התיקון:

אייר תשע"ב חודשים אפריל-מאי 2012 * סיוון תשע"ב חודשים מאי-יוני 2012 * תמוז תשע"ב חודשים יוני-יולי 2012 * אב תשע"ב חודשים יולי-אוגוסט 2012 * אלול תשע"ב חודשים אוגוסט-ספטמבר 2012 ולא כפי שנדפס בלוח בטעות. עמכם הסליחה הרבה על כך.

כוס תנחומין לדידנו היקר והאהוב רבי דוד צחי יצ"ו חתנו של מו"ר הגר"י קאפח זצ"ל

בפטירת אחיו

ר' שלמה ב"ר יחיא צחי נע"ג יתן ה' וישלח לך ולכל משפחתך נחמה שלמה ולא תוסיפו לדאבה עוד

מאחלים

מכון משה * אור ההליכות * הליכות עם ישראל

כוס ברכות שהשמחה בעונם שלוחה לדידנו היקרים הסבים שלמה חמדי יצ"ו ונו"ב הרצליה מנכ"ת בהולדת נכדם

בן רונן ואפרת שיחי

ישמחו האבות והסבים בכנס וביוצא חלציהם ויתקיים בו הזר תפארת למשפחותיכם הדגולות בהליכותיהם המאחלים

מכון משה * אור ההליכות * הליכות עם ישראל

כוס ברכות לדידנו היקרים

אהוד מורי ואתי בן נר

לרגל הגיע בנם

יהויצע נ"י

לגיל המצוות

יהי רצון שיעלה מעלה מעלה

בתורה ויראת שמים

מאחלים

מערכת אור ההליכות

חלבית, כי המים הרוותחים שבסיר הבשר הם מקבלים טעם בר נותן טעם לפגם של בשר, וזה עובר לסיר החלב, ומן הסיר החלבי לשוקולד, שמקבל לפיטתה של טעם בר נותן טעם לפגם שהוא קלש ביותר לשוקולד, ודבר זה אינו אסור עם עוגה חלבית.

2. אין צורך להכשירם, כי כל אחד בלע רק נ"ט בר נ"ט לפגם, ואין זה שונה מהגעלת כלים בשריים וחלביים, שאינם בני יומן.

ש: האם צריך לחכות 6 שעות לאחר אכילת תבשיל של בשר? לדוגמה תפוח אדמה שאכלתי מהצ'ולנט, האם צריך לחכות 6 שעות? ראיתי שהשולחן ערוך קאפח זצ"ל הורה לאסור. אם כן מה הדין? (הרב בעבר כתב תשובה בנושא אך לא הבנתי מה תשובתו).

ת: אם היה בו פירורי בשר - כן. ואם לא - הלכה ואין מורין כן.

ש: מה ברכה על עוגת גבינה כזאת: בסיסה התחתון - בסקויט, באמצע המון גבינה ובסיס עליון שוב בסקויט, ומעליו תותים שלמים וג'לי. מה העקרון ההלכתי שצריך להנחות במקרים כאלה?

ת: הדבר הטוב ביותר, לברך מזונות על הביסקויט ולטעום מן הביסקויט. ולברך שהכל ולטעום מן הגבינה. ואם אוכל הכל ביחד, אם העיקר הוא הגבינה והביסקויט רק מעטפת ובסיס, מברך שהכל. הכלל הוא מברך על העיקר ופוסט את הטפל.

ש: א. האם יש צורך לשמור שעות בין אכילת גבינה צהובה לבין אכילת בשר, לשיטת הרמב"ם? אם כן כמה? ב. אנו נוהגים לשים צלחות על גבי הפלטה על-מנת שהיה ניתן להניח סירי בשר בשבת. האם ישנה בעיה להניח סיר בשרי על צלחת חלבית?

ת: א. רגיל, רק לנקות את השיניים היטב. ב. אין להפוך צלחת או סיר ריק על הפלטה כדי להניח עליו תבשיל לחימום, כי זה נחשב למניח על פי התנור. אם אירע שהניח סיר בשרי על צלחת חלבית, נראה שיש להתיר, אך עלול להיות מצב שאסור: אם הצלחת החלבית היא כלי ראשון, ואם היא בת יומה, ואם נזל מרק בין הסיר הבשרי לבין הצלחת החלבית.

ש: רציתי לדעת מה ההלכה לגבי המתנה בין גבינה קשה לבשר עבור ספרדים. לעניין זה, אלו גבינות נחשבות כגבינות קשות?

ת: לפי התימנים והספרדים, די בניקיון טוב בפה ובידיים, ודי בכך. והאשכנזים, יש מהם שמחמירים להמתין שש שעות, ויש שממתינים שעה. עיין שו"ע, יו"ד, פט, ב, ובהגהת הרמ"א. גבינה קשה נחשבת שהיא ישנה לפחות ששה חודשים, ש"ד, שם, ס"ק טו. ניתן לשמוע גם בפינת ההלכה היומית באתר נצח ישראל www.net-sah.org

2. מה דינה של צלחת חלבית שאכלו עליה מאכל פרווה חם עם סכ"ח בשרי בן יומן?

ת: אם הצלחת חלבית היתה צוננת ונקייה, ואם המאכל הבשרי גס, קולף ודיל. ואם המאכל הבשרי נוזל, י"א צריך פי ששים כנגד הקליפה המשוערת. ונראה שלפי הרמב"ם אין צורך.

אם הצלחת החלבית נקייה ואינה בת יומה, הכל כשר. שו"ע יו"ד צד, ה.

ש: האם צריך להמתין 6 שעות לאחר אכילת פסטלים שבושלו בשמן שהתבשל בו לפני כן בשר? אם כן כמה שעות צריך להמתין?

ת: במרק שבישלו בו בשר, ואין בו בשר - הלכה ואין מורין כן, ונוהגים להחמיר. ולכן במקרה דנן, הלכה ואין מורין כן, ונכון להחמיר.

ש: לפי רבנו בה"ל מאכלות אסורות משמע שאדם ללא שיניים, לא צריך להקפיד על הפרש כמו שש שעות בין אכילת בשר לחלב, מכיון שאין "בשר בין השיניים". אכן?

ת: אכן, לפי הטעם של רבינו, שאיסור אכילת גבינה אחר אכילת בשר, הוא בגלל בשר שבין השיניים, לכאורה ניתן לומר, שהאוכל בשר ואין לו שיניים, מותר לאכול גבינה בלי צורך להמתין כשש שעות. אולם טור, יו"ד, פט, הביא דעה שנייה, שאיסור אכילת גבינה אחר בשר בגלל טעם בשר שנמשך שש שעות, בגלל שומן הבשר. ולפי טעם זה, גם אדם שאין לו שיניים שאכל בשר, צריך להמתין כשש שעות. והטור הכריע שעלינו לנהוג בחומרות שנובעות משתי השיטות ה"ל. ולכאורה, מי שנוהג כהרמב"ם, פטור מהכרעת הטור. אבל לענ"ד אינו כן. ההלכה כטור, ולא מטעמו. כי גם רבינו יסכים שאדם בלי שיניים שאכל בשר, חייב להמתין כשש שעות לאכילת גבינה, כי לא חילקו בגזירה זו. כשם שאין להתיר לאדם שיש לו שיניים שאכל בשר, וניקר שיניו במברשת היטב, ולא רק בגלל החשש שמא לא ינקה היטב שיניו, כפי שהמהרש"ל כתב, אלא משום שגזירה אינה ניתנת לשיעורים. ולא חילקו בגזירה, כי אחרת אין העבירה יכולה להתקיים.

ש: חתכתי בטעות גבינה צהובה קרה עם סכין בשרי וחיממתי את הגבינה בטוסטר. מה דין הסכין? מה דין הטוסטר? ומה דין הטוסטר?

ת: אם הסכין היה נקי לחלוטין, אין שום איסור בגבינה, ואת הסכין יש לנקות היטב.

ש: בסיר בשרי שאינו בין יומו הרתחו מים, לתוך הסיר הזה הכניסו סיר קטן יותר חלבי שגם הוא אינו בין יומו ובסיר החלבי הקטן המיסו שוקולד פרווה 1. מה דינו של השוקולד המומס האם ניתן לצקת אותו על עוגה חלבית 2. האם יש בעייה בסירי אולי צריך להכשירם?

ת: 1. אם הסירים היו נקיים לחלוטין, בנוסף לעובדה שכל אחד מהם אינו בן יומו, ניתן לצקת את השוקולד המומס בתוך הסיר החלבי על עוגה

ש: הרב כתב בתשובה בקשר להדלקת נר של יום טוב והפנה לספר "סיני". כבוד הרב, לא מצאתי ספר זה בספריה התורנית שבשכונה שלי. האם תוכל לפרט בקצרה את מה שכתוב שם ומדוע תימנים לא מדליקים נר של יום טוב? חשוב לי לקבל תשובה עוד לפני חג השבועות הבא עלינו לטובה.

ת: רק בשבת שאסורה ההדלקה בשבת תיקנו חז"ל או הנהיגו, שנדליק נר שבת מערב שבת לכבוד שבת, ולצורך עונג שבת, ולצורך שלום בית. אבל ביו"ט ההדלקה היא מותרת מאש מצויה. אפילו אחינו האשכנזים שהם היו הראשונים שנהגו להדליק נר לכבוד יו"ט, עשו זאת בליל יו"ט ולא בערב יו"ט. זאת ועוד, מדוע חז"ל לא זכרו נר יו"ט ביקנה"ז ועוד. לכן אין להדליק ואין לברך. ואם רצה להדליק - בלי ברכה (כתב עת, "סיני", הוצאת מוסד הרב קוק, חוב' ניסן-אייר תשל"ט).

ש: האם מותר לאכול תבשיל שבושלו במחבת בשרי, אך התבשיל הוא פרווה, בצלחות חלביות עם גבינה וכו'?

ת: אם המחבת הבשרית היתה נקייה לחלוטין - מותר. וכל שכן אם המחבת הבשרית שבתה מבישול למעלה מ 24 שעות, לפני שבישלו בה את תבשיל הפרווה. ואם הצלחות החלביות נקיות מכל חלב וגבינה, מותר גם לאשכנזים.

ש: לפי מהר"ק, האם מותר להשתמש בבצל שנחתך בסכין חלבי נקי לתבשיל בשרי ולהיפך והאם יש ענין בכלל להקפיד בזה, האם מותר לקחת מקופסת סחוג פעם בכפית חלבית נקיה ופעם אחרת בכפית בשרית נקיה או שיש להשתמש בכפית חד פעמית התשובה לכך היא חיובית לפי מהר"ק. אם באמת הסכין נקי לחלוטין מכל שמנונית, ואין מקום להקפדה. לפי מהר"ק מותר אם הכפית נקייה לחלוטין מכל שמנונית. אבל מאחר והחוק עומד לשימוש מתמיד, דהיינו כל פעם נוטלים מעט כמתואר בשאלה, והואיל ולא הכפיות שוות, ולא הבני אדם שווים, וכדי למנוע בלבול ומכשול, מוטב להשתמש בכפית חד פעמית.

ש: לפי הרמב"ם ומהר"ק, האם מותר לחמם במיקרוגל תבשיל חלב ואחרי כן בשר (ולהיפך)? מה דין תנור לענין זה?

ת: במיקרוגל - כן, אבל כל תבשיל שיהיה מכוסה היטב בניילון. בתנור - אסור.

אם המיקרוגל נקי, אפשר להשתמש בתבשיל הפרווה ולאכול אותו עם בשר או עם חלב. לגבי התנור, רק אם הוא הושבת מעת לעת, מלבד היותו נקי, אפשר להשתמש בפרווה עם חלבי או עם בשרי. ולפי הנוהגים כהרמב"ם והמחבר, גם אם לא הושבת מעת לעת, אם היה נקי, ניתן להשתמש באותו תבשיל פרווה, או עם בשר או עם חלב.

ש: 1. מה דינו של מאכל בשרי חם שהונח על צלחת חלבית בת יומה?

המעוניינים לקבל את העלון במייל: orhalichot@gmail.com

הליכות טוהר הבית
הדרכת כלות ובניין התא המשפחתי
אשת חיל - 03-5340766

נותרו מספר חדרים לירחי כלה
שיתקיימו אי"ה
מיום פ"א ועד א"ת
בתאריך כ' - כ"ד תמוז
תשע"ב (10-14.7.12)
קייבול פריא
השתתפות
הרב רצון צ'רוסי פ"א
לפריט והרשמה משרד הצלחות
03-5340819

אור ההליכות
הליכות עם ישראל
עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה
רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו ת.ת.
55100, 211
עורך ראשי: יוסף פרחי
עורכי משנה: נתנאל חמדי, שמואל חמדי
חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי,
אביעד צרהבי
טל': 03-5340819 פקס': 03-5343658
דוא"ל: orhalichot@gmail.com

נא לשמור על קדושת הגיליון
*
אין לקרוא בזמן תפילה וקריאת התורה
*
שבת שלום ומבורך